

Ministarstvo
prosvjete, nauke
i inovacija

2025 - 2029.

PLAN OBRAZOVANJA ODRASLIH

SADRŽAJ:	3
UVOD	5
1. ZAKONSKA UTEMELJENOST PRIPREME I DONOŠENJA PLANA OBRAZOVANJA ODRASLIH	10
2. PRIORITETNE OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH ZA PERIOD 2025-2029. GODINE	10
2.1. UNAPREĐENJE KVALITETA PROGRAMA OBRAZOVANJA	11
2.2. POVEĆANJE UČEŠĆA ODRASLIH U CJELOŽIVOTNOM UČENJU KROZ UNAPREĐENJE DOSTUPNOSTI OBRAZOVANE PONUDE	13
2.3. PROMOVISANJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA	14
2.4. OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA I PRAĆENJE RADA ORGANIZATORA OBRAZOVANJA ODRASLIH	16
2.5. STVARANJE USLOVA ZA UKLJUČIVANJE CRNE GORE U PIAAC ISTRAŽIVANJE	19
3. DETALJNA RAZRADA I PRAĆENJE REALIZACIJE CILJEVA PLANA OBRAZOVANJA ODRASLIH	20

UVOD

U skladu sa članom 31 Zakona o obrazovanju odraslih, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija pripremio je Plan obrazovanja odraslih za period 2025-2029. godine.

Shodno tome, ministarka prosvjete, nauke i inovacija je 19. decembra 2024. godine rješenjem o obrazovanju radne grupe za pripremu nacрта dokumenta **Plan obrazovanja odraslih za period 2025-2029. godine** (rješenje broj: 05/2-04-605/24-10187) za članove Radne grupe imenovala:

1. Jasnu Jovanović, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija,
2. Safeta Kalača, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija,
3. Mirzu Gargovića, Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija,
4. Snežanu Drobnyak, Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga,
5. Belmu Kanalić, Ministarstvo socijalnog staranja, brige o porodici i demografiji,
6. Ivanu Slavić, Ministarstvo ekonomskog razvoja,
7. Miloša Trivića, Ispitni centar,
8. Ivana Markovića, Centar za stručno obrazovanje,
9. Slađanu Nedović, Zavod za zapošljavanje,
10. Gordanu Bošković, Unija poslodavaca Crne Gore,
11. Slavku Bošković, Unija slobodnih sindikata Crne Gore,
12. Tatjanu Džudović, Savez sindikata Crne Gore,
13. Margu Koković, Privredna komora Crne Gore,
14. Željka Raičevića, JU Srednja stručna škola „Ivan Uskoković“,
15. Vericu Gogić, JU Škola za srednje i više stručno obrazovanje „Sergije Stanić“.

Zadatak radne grupe bio je da u skladu sa postavljenim ciljevima Strategije za reformu obrazovanja 2025-2035. godine, Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027. i evropskim tendencijama u oblasti razvoja cjeloživotnog učenja i obrazovanja odraslih, izradi četvorogodišnji Plan obrazovanja odraslih za period 2025-2029. godine koji će se realizovati u Crnoj Gori.

Prilikom izrade ovog dokumenta uvažavane su i preporuke iz sljedećih dokumenata:

- Strategija Evropa 2020 – Evropski ekonomski i socijalni komitet,
- Preporuka Evropskog parlamenta i Savjeta o evropskom okviru kvalifikacija za učenje odraslih,
- Preporuka Savjeta od 16. juna 2022. godine o evropskom pristupu mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost,
- Rezolucija Savjeta o novoj evropskoj agendi za obrazovanje odraslih za period 2021-2030,
- Rezolucija Savjeta o strateškom okviru za evropsku saradnju u obrazovanju i obuci ka Evropskom prostoru obrazovanja i šire,
- Evropski stub socijalnih prava,
- Deklaracija iz Porta,
- Evropska agenda vještina za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost,

- Strategija za digitalizaciju obrazovnog sistema 2022-2027,
- Put ka unapređenju vještina: Nove prilike za odrasle,
- Kompetencije za cjeloživotno učenje - Evropski okvir kvaliteta za obrazovanje odraslih (EQAVET).

Politika EU u oblasti obrazovanja odraslih i cjeloživotnog učenja osmišljena je tako da bude podrška nacionalnim aktivnostima i doprinese rješavanju izazova, kao što su:

- unapređenje pristupa, kvaliteta i relevantnosti programa obrazovanja,
- povećanje stope zaposlenosti,
- poboljšanje obrazovanja i smanjenje siromaštva,
- povezivanje obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada,
- poboljšanje kvaliteta obrazovanja odraslih kroz uspostavljanje standarda i indikatora za obezbjeđivanje kvaliteta,
- promovisanje koncepta cjeloživotnog učenja kao osnovnog principa obrazovanja odraslih, osiguravajući da svaki građanin/građanka ima mogućnost da se obrazuje tokom cijelog života, kako bi se prilagodio dinamičnim promjenama na tržištu rada,
- nedostatak vještina radne snage i globalne konkurentnosti,
- starenje društva,
- niža stopa socijalne uključenosti stanovništva.

Evropa se suočava sa brojnim izazovima kao što su klimatske promjene, brza digitalizacija, porast nejednakosti, posebno u regionima i državama gdje je nezaposlenost veoma visoka. Postoje zahtjevi za novim vještinama i kompetencijama građana/građanki, naročito uslovljeni aktuelnim demografskim promjenama, usled migracija koje mijenjaju strukturu evropske populacije. U tom smislu, obrazovanje odraslih može imati vitalnu ulogu u rješavanju ključnih izazova sa kojima se susreće društvo današnjice. Evropa posmatra ovaj segment obrazovnog sistema kao sredstvo koje može snažno da doprinese ostvarivanju ciljeva Agende 2030 Ujedinjenih nacija i Ciljeva održivog razvoja.

Sistem obrazovanja odraslih treba da ostvari punu razvojnu moć doprinoseći ostvarivanju ciljeva Evropske strategije za pametan, održiv i inkluzivan rast, uključujući dostizanje osnovnih vrijednosti kao što su:

- pravičnost, socijalna kohezija, aktivno građanstvo, kreativnost i inovacije,
- podizanje nivoa zaposlenosti u Evropi povezujući svijet obrazovanja i rada kroz obuke, priznavanje stečenih vještina i kompetencija,
- smanjenje broja od 80 miliona ljudi sa niskim nivoom vještina,
- dostizanje evropskog cilja da najmanje 20 miliona ljudi bude manje izloženo riziku od siromaštva i socijalne isključenosti.

U savremenim obrazovnim politikama, obrazovanje se tretira kao osnov ostvarivanja ljudskih prava i sloboda, kao što su pravo na rad i zaposlenje, bezbjednost, jednakost, slobodu izražavanja mišljenja i aktivnog učešća u životu zajednice. Lisabonskom strategijom iz 2000. godine Evropski savjet postavio je za cilj da EU postane najkonkurentnija i najdinamičnija privreda utemeljena na znanju, sposobna za održivi ekonomski rast, sa većim mogućnostima

zapošljavanja, boljim poslovima i većom socijalnom kohezijom. Evropska unija koristi otvorenu metodu koordinacije u usklađivanju obrazovnih politika. To je način kojim se šire najbolje prakse i postiže veće približavanje na putu prema najvažnijim ciljevima Unije. Cilj EU djelovanja kroz sistem obrazovanja odraslih, između ostalog, je i podsticanje aktivnog građanstva, proaktivnog učešća mladih i odraslih u svim strukturama evropskog društva, povećanje njihove mobilnosti i interakcije kroz podršku razmjenama, inicijativama i aktivnosti. Međunarodna zajednica kroz napore političkog razvoja identifikovala je obrazovanje i učenje odraslih, uključujući pismenost odraslih, kao osnov za postizanje održivog razvoja, uključujući iskorjenjivanje siromaštva, uključiv i održiv ekonomski rast, borbu protiv nejednakosti i jačanje socijalne uključenosti. Realizacija četvorogodišnjeg plana obrazovanja odraslih treba da doprinese rješavanju izazova, kao što su nedostak vještina radne snage, globalne konkurencije i starenje društva i da pruži odgovore na probleme sa kojima se suočava humani kapital u realnom sektoru. Plan obrazovanja odraslih treba da obezbijedi uslove za povećanje zapošljivosti, unapređenje kvalifikacija, cjeloživotno učenje, socijalnu inkluziju, kroz pretpostavke za jačanje ekonomije, poboljšanje kvaliteta života građana i građanki, povećanje digitalnih vještina, promovisanje inovativnosti i preduzetništva, unapređenje sistema obrazovanja, jačanje institucija, razvoj ljudskih resursa i uvećanje ljudskog kapitala u Crnoj Gori, što će doprinijeti razvoju kompetencija odraslih u skladu sa ličnim i potrebama tržišta rada.

U Crnoj Gori postoji 129 organizatora obrazovanja odraslih. Prema podacima Informativnog sistema crnogorskog obrazovanja (MEIS) u 2023. godini 3.706 kandidata/kandidatkinja pohađalo je programe obrazovanja odraslih kod nekog od licenciranih organizatora, dok se u 2024. godini bilježi manje kandidata/kandidatkinja u odnosu na 2023, i to za 1.580. Postojeću obrazovnu ponudu treba upotpuniti kako bi se odgovorilo na obrazovne potrebe različitih kategorija stanovništva. Cilj je dalje raditi na promociji cjeloživotnog učenja i kreiranju sveobuhvatnije obrazovne ponude za sve kategorije građana, shodno uzrastu i obrazovnom profilu. Navedeni nedostaci identifikovani su Planom rasta za Zapadni Balkan. Jedan od koraka koji su predviđeni Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027 je dokvalifikacija i prekvalifikacija radne snage gdje je cilj da najmanje 7% odraslih od 25 do 64 godine učestvuje u cjeloživotnom učenju u vremenskom okviru od 12 mjeseci. Kako bi postala dio jedinstvenog tržišta znanja i vještina EU, neophodno je da Crna Gora razvije mjere prekvalifikacije i usklađivanja sa tržištem rada, uz posebnu pažnju posvećenu dvostrukoj tranziciji. Sprovedenjem aktivnosti u okviru ovog koraka obezbijediće se uslovi za stvaranje radne snage koja posjeduje znanja i vještine za obavljanje poslova koji se u značajnoj mjeri oslanjaju na zelenu i digitalnu ekonomiju i poboljšati kvalitet i relevantnost programa obrazovanja odraslih kako bi se povećao udio odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja.

Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027 predviđeno je sprovođenje analize sistema obrazovanja odraslih, koju je Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija pripremilo u februaru 2025. godine. Analiza predstavlja trenutno stanje obrazovanja odraslih u Crnoj Gori, identifikuje izazove i nudi preporuke za unapređenje. Analizom su procijenjeni efekti obrazovanja odraslih na društvo, ekonomiju i tržište rada, uključujući zapošljivost, uticaj na stopu nezaposlenosti, socijalnu inkluziju i ekonomski rast. Procjenjuje se kako različite institucije mogu poboljšati saradnju, kako bi unaprijedile sistem obrazovanja odraslih i stvorile sinergiju za postizanje boljih rezultata. Takođe, u cilju sagledavanja trenutnih izazova Ministarstvo je pripremilo i Analizu validacije neformalnog i informalnog učenja. Priznavanje neformalnog i informalnog učenja

može poboljšati šanse za zapošljavanje, jer poslodavci mogu bolje razumjeti i vrednovati kvalifikacije kandidata/kandidatkinja. Kada pojedinci vide da se njihovo neformalno i informalno učenje priznaje i vrednuje, to ih motiviše da nastave sa sticanjem novih znanja i vještina tokom čitavog života. Validacija može pomoći u prepoznavanju i vrednovanju prethodnih iskustava prilikom prelaska iz jednog obrazovnog ili radnog okruženja u drugo. Reformskom agendom Crne Gore 2024-2027 predviđena je izrada i revidiranje programa obrazovanja odraslih u okviru sektora koji uključuju zelenu i digitalnu ekonomiju, kao i drugih sektora, u skladu sa potrebama tržišta rada. Cilj je revidiranje najmanje 30 programa obrazovanja odraslih za kojima se bude pokazala najveća potreba na tržištu rada, a biće razvijeno najmanje 10 programa obrazovanja odraslih kojima se promovišu poslovi u zelenoj i digitalnoj ekonomiji.

Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija pružiće podršku ustanovama za obrazovanje odraslih u cilju povezivanja sa privredom i poslodavcima i omogućiće sticanje nacionalnih stručnih kvalifikacija u saradnji sa Ispitnim centrom Crne Gore. Kampanje kojima se podstiče učenje odraslih za fokus će imati zelenu i digitalnu ekonomiju, uvažavajući mjere iz Nacionalne strategije održivog razvoja, Nacionalnog programa zaštite životne sredine, lokalnih planova zaštite životne sredine, strategija, planova i programa koji se donose ili su doneseni prema posebnim propisima u pojedinim oblastima za pojedine segmente životne sredine i opterećenja.

Prema popisu stanovništva, domaćinstava i stanova iz 2023. godine u Crnoj Gori popisano je 623.633 lica sa mjestom boravka u Crnoj Gori. Od ukupnog broja stanovništva 316 826 (50,80%) čine osobe ženskog pola, dok 306.807 (49,20%) čine osobe muškog pola. U prosjeku žene imaju 40,90, a muškarci 38,52 godine. Najveći broj stanovnika ima Podgorica, zatim slijede Nikšić i Bar.

Kada se posmatraju rezultati popisa prema starosnim grupama, djeca starosti 0-5 godina (predškolski uzrast) čine 6,85% ukupnog stanovništva, djeca starosti 6-14 godina (osnovna škola) čine 11,18% ukupnog stanovništva, dok lica starosti 15-18 godina (srednja škola) čine 4,63% ukupnog stanovništva Crne Gore. Stanovništvo od 0 do 14 godina starosti čini 18,03% od ukupnog stanovništva. Radno sposobno stanovništvo (15-64 godine) čini 65,13%, dok stanovništva sa 65 i više godina ima 16,84%. Punoljetno stanovništvo čini 78,45% ukupnog stanovništva. Radna grupa je u okviru ovog dokumenta precizirala prioritete ciljeve/ oblasti obrazovanja odraslih za naredni četvorogodišnji period. Urađeni četvorogodišnji Plan obrazovanja odraslih 2025-2029. godine biće osnov za izradu i donošenje godišnjih planova obrazovanja odraslih koji će sadržati i precizirati bliže aktivnosti i sredstva potrebna za njihovu realizaciju. Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija će u skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih, na predlog Centra za stručno obrazovanje, donijeti za svaku godinu poseban godišnji plan obrazovanja odraslih.

Realizacijom predviđenih aktivnosti, nezaposleni će biti u prilici da povećaju svoje šanse za zaposlenje, a zaposleni će, kroz uvećanje svojih kompetencija, steći mogućnost za napredovanje u karijeri, povećati produktivnost i efikasnost u radu.

1. ZAKONSKA UTEMELJENOST PRIPREME I DONOŠENJA PLANA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Neophodnost donošenja Plana obrazovanja odraslih, čiji je osnovni cilj utvrđivanje javnog interesa u ovoj oblasti, definisana je odredbama člana 31 Zakona o obrazovanju odraslih¹.

U skladu sa odredbama ovog člana Plan obrazovanja odraslih donosi Vlada na predlog Ministarstva.

Odredbama člana 32 navedenog Zakona precizirano je da se Planom obrazovanja odraslih:

1. utvrđuju prioritetne obrazovne oblasti obrazovanja odraslih,
2. određuju infrastrukturne djelatnosti potrebne za izvođenje obrazovanja odraslih,
3. određuje okvirni obim sredstava koja su potrebna za njegovu realizaciju, nadležni organe državne uprave koji su odgovorni za sprovođenje Plana obrazovanja,
4. određuju programi obrazovanja i dinamika njihovog ostvarivanja.

Plan obrazovanja odraslih za period 2025–2029. godine predstavlja dalju operacionalizaciju i konkretizaciju ciljeva navedenih u okviru Strategije za reformu obrazovanja (2025-2035). Planom se predviđa i realizacija aktivnosti koje doprinose ostvarivanju postavljenih ciljeva na nivou EU u oblasti obrazovanja odraslih.

2. PRIORITETNE OBLASTI OBRAZOVANJA ODRASLIH ZA PERIOD 2025-2029. GODINE

U okviru Strateškog cilja 1 Strategije za reformu obrazovanja koji se odnosi na pružanje visokokvalitetnog, dostupnog i pravičnog obrazovanja koje podstiče cjelovit razvoj, definisan je poseban operativni cilj koji targetira povećanje učešća odraslih u cjeloživotnom učenju i bolju regulaciju obrazovanja odraslih. Ovaj operativni cilj predstavlja osnov za utvrđivanje prioriteta oblasti djelovanja Planom obrazovanja odraslih (2025-2029) i to:

1. **Unapređenje kvaliteta programa obrazovanja,**
2. **Povećanje učešća odraslih u cjeloživotnom učenju kroz unapređenje dostupnosti obrazovane ponude,**
3. **Promovisanje cjeloživotnog učenja,**
4. **Obezbjeđivanje kvaliteta i praćenje rada organizatora obrazovanja odraslih,**
5. **Stvaranje uslova za uključivanje Crne Gore u PIAAC istraživanje.**

Misija Plana obrazovanja odraslih u Crnoj Gori je da obezbijedi sveobuhvatan i inkluzivan okvir za obrazovanje koje će osnažiti odrasle da steknu relevantne vještine i znanja, unaprijede svoju konkurentnost na tržištu rada i postanu aktivni i odgovorni članovi društva. Kroz identifikaciju prioriteta obrazovnih oblasti, infrastrukturnih potreba i razvoj prilagođenih programa, omogućiće se dostupno, kvalitetno i inovativno obrazovanje koje je u skladu sa potrebama pojedinaca i cjelokupnog društva.

¹ Zakon o obrazovanju odraslih "Službeni list Crne Gore", br. 20/11 i 47/17

Vizija Plana obrazovanja odraslih u Crnoj Gori je društvo koje vrednuje i podržava cjeloživotno učenje, gdje svaki pojedinac ima pristup obrazovanju koje je prilagođeno njegovim potrebama, interesovanjima i tržištu rada. Potencijal svakog građanina se prepoznaje i razvija, čime se doprinosi ekonomskom i socijalnom napretku Crne Gore. Plan teži stvaranju fleksibilnog i dinamičnog obrazovnog okvira koji će osnažiti pojedince da postignu svoje profesionalne i lične ciljeve, doprinoseći time održivom razvoju Crne Gore.

Ključni ciljevi Plana obrazovanja odraslih su:

- **pristupačnost i inkluzivnost**, što podrazumijeva sveobuhvatan pristup obrazovanju za sve odrasle, uključujući i ranjive grupe,
- **kvalitet i relevantnost**, odnosno fokus na kvalitet obrazovanja u skladu sa potrebama pojedinca i tržišta rada,
- **cjeloživotno učenje** kroz promociju kulture kontinuiranog učenja kao osnovnog principa razvoja,
- **društveni i ekonomski razvoj Crne Gore** jer je obrazovanje osnovno sredstvo za jačanje društva i doprinos ekonomskom i socijalnom razvoju,
- **fleksibilnost** se ogleda u prilagodljivosti programa obrazovanja različitim potrebama i interesima pojedinaca.

2.1. UNAPREĐENJE KVALITETA PROGRAMA OBRAZOVANJA

Za potpuno integrisanje u jedinstveno tržište znanja i vještina EU, neophodno je da Crna Gora razvije mjere prekvalifikacije i usklađivanja sa tržištem rada, uz posebnu pažnju posvećenu dvostrukoj tranziciji. Sprovedenjem aktivnosti u okviru ovog cilja obezbijediće se uslovi za stvaranje radne snage koja posjeduje znanja i vještine za obavljanje poslova koji se u značajnoj mjeri oslanjaju na zelenu i digitalnu ekonomiju i poboljšati kvalitet i relevantnost programa obrazovanja odraslih kako bi se povećao udio odraslog stanovništva u procesima cjeloživotnog učenja. U cilju unpređenja obrazovne ponude potrebno je revidirati postojeće programe obrazovanja, uz saradnju sa socijalnim partnerima, kako bi isti odgovorili novim izazovima i potrebama tržišta rada. Osim toga, planirana je izrada i novih programa obrazovanja iz oblasti zelene i digitalne ekonomije, kao i iz ostalih oblasti za kojima postoji najveća potreba na tržištu rada. Pored izrade programa koji prate savremene trendove, Planom obrazovanja predviđena je izrada programa koji su namjenjeni ranjivim kategorijama stanovništva i starijim osobama. Lica sa invaliditetom, dugotrajno nezaposljena lica, kao i lica koja se nalaze u zatvorima su kategorija stanovništva koja zahtijeva posebnu pažnju kada je u pitanju socijalna inkluzija kroz obrazovanje.

Izrada novih i revizija postojećih programa sagledavaće se kroz vizuru savremenih društvenih tokova. Nove tehnologije i digitalizacija imaju potencijal da omoguće bolje životne i radne uslove i bolju ravnotežu između njih, poboljšaju produktivnost i dovedu do otvaranja novih radnih mjesta, ukoliko su praćeni kreiranjem adekvatnih politika za uključiv i održiv rast podstaknut inovacijama. U svim sektorima – u različitim kombinacijama i s različitim intenzitetom – javljaju se tri fenomena: stvaranje, transformacija i zamjena.

Prema OECD-u, predviđaju se znatni poremećaji u pogledu zapošljavanja i poslovnih modela u nekim sektorima (proizvodnja, prevoz, zdravlje, ugostiteljstvo, finansije i obrazovanje). Postoji rizik da će se 9% radnih mjesta izmjestiti jer se 70% zadataka koje oni obuhvataju može automatizovati. Ostalih 25% radnih mjesta će se transformirati jer se samo polovina zadataka može automatizovati. Istovremeno, digitalizacija ima potencijal za stvaranje novih radnih mjesta, ne samo u sektoru industrijske proizvodnje, nego i u uslužnom sektoru. Rezultat će zavisiti od integriranog plana politike, od javnih odluka, kao i od politika koje se sprovode radi prevazilaženja izazova koji proizlaze iz novih proizvodnih procesa i poslovnih modela, posebno kada je riječ o pružanju potrebnih vještina mladima, te osposobljavanju, nadogradnji vještina i prekvalifikaciji osoba koje traže posao i postojeće radne snage.² Uzimajući u obzir trenutnu situaciju u društvu i na tržištu rada i postojeće odlike ljudskih resursa u Crnoj Gori posebna pažnja će se posvetiti kompetencijama unapređenja komunikacije na stranim jezicima i korišćenja IT.

Aktivnosti	Ciljna grupa	Nosioци aktivnosti	Indikatori	Vremenski okvir/ Finansijska sredstva
Revidiranje postojećih programa u skladu sa potrebama tržišta rada	Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja	CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri	Revidirano najmanje 40 programa obrazovanja	2025-2029. 70.000 €
Razvijanje programa obrazovanja u saradnji sa privredom, iz oblasti: digitalne i zelene ekonomije, kao i drugih sektora u skladu sa analizom potreba tržišta rada	Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja	CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri	Usvojeno najmanje 10 programa obrazovanja	2025-2029. 17.500 €
Razvoj programa obrazovanja za ranjive kategorije (lica sa invaliditetom, dugotrajno nezaposlena lica, obuke u zatvorima) i starija lica	Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja iz ranjive kategorije (lica sa invaliditetom, dugotrajno nezaposljena lica, obuke u zatvorima) i starija lica	CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri	Usvojeno najmanje 5 programa obrazovanja	2025-2029. 8.750€

² Budućnost rada – sticanje odgovarajućih znanja i vještina za ispunjavanje potreba budućih radnim mjesta (Mišljenje Evropskog ekonomskog i socijalnog odbora) (15. mart 2018.) (2018/C 237/02).

2.2. POVEĆANJE UČEŠĆA ODRASLIH U CJELOŽIVOTNOM UČENJU KROZ UNAPREĐENJE DOSTUPNOSTI OBRAZOVANE PONUDE

Obrazovanje odraslih u Crnoj Gori predstavlja segment obrazovanja kojem je potrebno posvetiti više pažnje u svim njegovim aspektima. Imajući u vidu trenutni obuhvat od oko 4% odraslih koji su učestvovali u različitim programima obuke, neophodno je stvarati uslove za uključivanje što većeg broja građana u proces cjeloživotnog učenja, u cilju razvoja konkurentne tržišne privrede, smanjenja nezaposlenosti i socijalne isključenosti.

Obrazovanje odraslih ne odgovara u potpunosti zahtjevima polaznika/polaznica za prekvalifikacijom i sticanjem dodatnih vještina. Postojeću obrazovnu ponudu treba upotpuniti kako bi se odgovorilo na obrazovne potrebe različitih kategorija stanovništva. Cilj je dalje raditi na promociji cjeloživotnog učenja i kreiranju opsežnije obrazovne ponude za sve kategorije građana shodno uzrastu, kao i obrazovnom profilu.

Tendencija države je da omogući stvaranje boljih uslova za otvaranje novih radnih mjesta i ulaganje u ljudski kapital u cilju podizanja nivoa zaposlenosti i unapređenja ekonomske konkurentnosti Crne Gore.

U cilju bolje dostupnosti programa obrazovanja svim polaznicima/polaznicama, Ministarstvo planira da inicira otvaranje trening centara za obrazovanje odraslih u školama i na Univerzitetu. Na taj način, stvoriće se uslovi da se programi, za koje ne postoji interesovanje privatnog sektora za njihovu realizaciju, sprovede na ovim ustanovama.

Pored toga, Zakonom o obrazovanju odraslih propisano je da polaznici/polaznice obrazovanja odraslih za sticanje prve kvalifikacije ne plaćaju troškove obrazovanja. U saradnji sa Zavodom za zapošljavanje planirana je promjena načina i uslova za tender koji raspisuje Zavod za organizatore obrazovanja odraslih, sa ciljem da se akcenat stavi na obrazovanje kadra koji je deficitaran na tržištu rada.

Modernizacija obrazovnih sistema i obuke istaknuta je kao vitalni doprinos prosperitetu u Evropi. Značaj obrazovanja i obuke u razvoju nacionalnih ekonomija je prepoznat u razvojnim dokumentima i zakonskoj regulativi. Procjenjuje se da ulaganje u obrazovanje i obuku pojedincima (privatan profit) i društvu (društveni profit) donosi profit koji je uporediv s ulaganjima u materijalni kapital.³ Sve veći udio doprinosa uslužnih djelatnosti u društvenom bruto proizvodu u privredi, brzina kojom se mijenja tehnologija, rastući udio znanja/informacija u odnosu na vrijednost proizvodnje, kao i nivo privrednog restrukturiranja, idu u prilog takvoj vrsti ulaganja. Procjenjuje se da bi dodatna godina prosječnog školovanja u zemljama članicama OECD-a odmah dovela do povećanja privrednog rasta za oko 5%, te do dugoročnog povećanja rasta za 2,5%.

Prateći savremene trendove i sve veću zastupljenost tehnologije u obrazovanju, uvođenjem programa obrazovanja koji se mogu realizovati online, stvaramo mogućnost da polaznicima omogućimo brz i fleksibilan pristup obrazovanju.

³ 2006. godine u Danskoj je ulaganje privatnog sektora u obrazovanje i obuku bilo oko 2 milijarde eura, a država je ulagala 600 miliona eura.

Aktivnosti	Ciljna grupa	Nosioci aktivnosti	Indikatori	Vremenski okvir/ Finansijska sredstva
Organizacija trening centara u okviru škola i Univerziteta	Škole Univerziteti	Škole Univerziteti MPNI	Otvoreno najmanje 5 trening centara	2025-2029. 0€
Realizacija programa obrazovanja za sticanje stručnih kvalifikacija, vještina i kompetencija	Organizatori obrazovanja odraslih	ZZZCG MPNI CSO	Sproveden javni poziv za organizatore obrazovanja odraslih broj lica koja su prošla obuku	2025-2028. 1.200.000€
Razvijanje online programa obrazovanja koji odgovaraju različitim potrebama i interesovanjima polaznika	Polaznici programa obrazovanja	CSO MPNI organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri	Usvojeno najmanje 5 online programa obrazovanja	2025-2029. 7.500€

2.3. PROMOVISANJE CJELOŽIVOTNOG UČENJA

Promovisanje cjeloživotnog učenja ključno je za razvoj društva, prilagođavanje tehnološkim promjenama i osiguravanje individualnog napretka stanovništva. Podizanjem svijesti o značaju cjeloživotnog učenja kod stanovništva obezbjeđuje se uključenost svih slojeva društva u obrazovanje. Promocija dobrih praksi, dani otvorenih vrata, informativne kampanje i promocija na društvenim kanalima, predstavljaju neke od načina na koje obrazovanje odraslih treba približiti stanovništvu. Cjeloživotno učenje nije samo individualna odgovornost, već su potrebni zajednički napor društva, Vlade i privatnog sektora, kako bi se istakle prilike za profesionalni i lični razvoj.

Kreiranje digitalne platforme na kojoj će organizatori obrazovanja odraslih na jednom mjestu moći da predstave svoju obrazovnu ponudu je aktivnost koja je planirana sa ciljem da se polaznicima/polaznicama olakša pronalaženje potrebnih obuka za svoje usavršavanje.

Aktivnosti	Ciljna grupa	Nosioци aktivnosti	Indikatori	Vremenski okvir / Finansijska sredstva
<p>Organizacija informativnih kampanja o dostupnim programima obrazovanja</p>	<p>Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja</p>	<p>CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri</p>	<p>Organizovane 2 kampanje godišnje</p>	<p>2025-2029. 8.000€</p>
<p>Promocija cjeloživotnog obrazovanja na digitalnim kanalima</p>	<p>Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja</p>	<p>CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri</p>	<p>Sprovedena kampanja na digitalnim kanalima, kreiran softver za promociju obrazovne ponude organizatora obrazovanja odraslih</p>	<p>2025-2029. 10.000€</p>
<p>Organizacija manifestacije Dani obrazovanja i učenja odraslih</p>	<p>Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Poslodavci</p>	<p>CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri</p>	<p>Organizovana nedjelja obrazovanja odraslih</p>	<p>2025-2029. 3.000€ po godini</p>
<p>Organizacija dana otvorenih vrata i promocija uspješnih priča</p>	<p>Polaznici/ Polaznice programa obrazovanja Licencirani organizatori obrazovanja odraslih</p>	<p>CSO MPNI Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Socijalni partneri</p>	<p>Organizovani dani otvorenih vrata kod 5 organizatora obrazovanja odraslih u 3 regije, nagrađeni uspješni polaznici i organizatori obrazovanja odraslih</p>	<p>2025-2029 1.000€ po godini</p>

2.4. OBEZBJEĐIVANJE KVALITETA I PRAĆENJE RADA ORGANIZATORA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Obezbjedenje i unapređenje kvaliteta u obrazovnim ustanovama je zakonska obaveza institucija i škola/ustanova, a ostvaruje se, između ostalog, kroz procese eksterne i interne evaluacije. Centar za stručno obrazovanje, na osnovu zakonskih nadležnosti, ima odgovornost za eksterno utvrđivanje kvaliteta rada ustanova inicijalnog stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih.

Proces obezbjeđivanja i unapređivanja kvaliteta jedan je od osnovnih ciljeva reforme obrazovnog sistema u Crnoj Gori. Proces je utemeljen na Opštem zakonu o obrazovanju i vaspitanju, i to članom 17 koji propisuje da obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada obavlja ustanova svake godine po pojedinim oblastima, a svake dvije godine u cjelini (samoevaluacija). Obezbjedenje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada ustanova, najmanje svake četiri godine, obavlja Centar za stručno obrazovanje i Zavod za školstvo (eksterna evaluacija). Metodologiju za obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u ustanovi propisuje Ministarstvo, na predlog Centra za stručno obrazovanje i Zavoda za školstvo.

Kada je u pitanju samoevaluacija, ustanova u kojoj se odvija obrazovanje odraslih treba posebnu pažnju da posveti sljedećim oblastima kvaliteta:

- rukovođenje i organizacija,
- nastava/učenje i obuka,
- postignuća učenika/učenica odnosno polaznika/polaznica stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih,
- potrebe socijalnih partnera.

Eksternu evaluaciju kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada ustanova iz oblasti stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih obavlja Centar za stručno obrazovanje, na osnovu Metodologije za obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih⁴.

Eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada u ustanovi može biti redovno i vanredno. Redovno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada ustanove obavlja se najmanje jednom u četiri godine. Vanredno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitanog rada obavlja se po potrebi i na obrazloženi zahtjev savjeta roditelja čiju opravdanost ocjenjuje Centar, odnosno na zahtjev organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete. Tim koji evaluira ustanovu čine stalno zaposleni nadzornici/eksterni evaluator, odnosno nadzornice/eksterne evaluatorke u Centru za stručno obrazovanje, kao i spoljni saradnici-evaluatori/saradnice-evaluatorke, koji mogu biti iz obrazovnih ustanova i institucija ili iz privrede. Svi evaluatori, osim što moraju da imaju određeno radno iskustvo treba da zadovolje i minimalne standarde kompetencija za evaluatore, kao i da prođu obuku Centra za stručno obrazovanje.

⁴ <https://www.gov.me/dokumenta/410dfbd3-c202-48a6-90e4-ced271ee8482>

Utvrđivanje kvaliteta rada ustanove vrši se za sljedeće oblasti:

- upravljanje i organizacija,
- nastava/učenje i obuka,
- postignuća učenika/učenica, odnosno polaznika/polaznica stručnog obrazovanja,
- saradnja koja omogućava da se odgovori na potrebe partnera u stručnom obrazovanju,
- usklađenost rada sa zakonskim propisima,
- kvalitet nastavnika/nastavnica, trenera/trenerica i saradnika/saradnica (drugog osoblja),
- upravljanje kvalitetom,
- materijalni resursi,
- vođenje dokumentacije i procedure,
- provjera kompetencija.

Predlogom izmjena i dopuna Opšteg zakona o obrazovanju i vaspitanju, predviđena je norma da licencirani organizatori obrazovanja odraslih moraju, najkasnije 4 godine od dana stupanja zakona na snagu, da prilagode svoje poslovanje i predaju Ministarstvu dokumentaciju kako bi se sproveo postupak licenciranja istih. Na ovaj korak Ministarstvo se odlučilo kako bi došlo do stvarnih podataka o tome koliko organizatora obrazovanja odraslih aktivno učestvuje u postpuku obuka.

Takođe, istim zakonom propisano je da licenca organizatorima obrazovanja odraslih važi pet godina. Kao dodatna mjera obezbjeđivanja tačnih i kvalitetnih podataka organizatorima obrazovanja odraslih, Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju propisana je obaveza unosa podataka u MEIS sistem, najkasnije 15 dana od dana prijave kandidata.

Predlogom Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama propisano je da je Ispitni centar nadležan za sprovođene ispita za provjeru znanja, vještina i kompetencija za sticanje stručne kvalifikacije. Predviđeno je da Ispitni centar izdaje sertifikat kandidatu koji je uspješno završio ispit za sticanje nacionalne stručne kvalifikacije do nivoa visokog obrazovanja, dok potvrdu o stečenoj mikrokvalifikaciji i ključnoj kompetenciji izdaje organizator obrazovanja. Na ovaj način, obezbjeđeno je osiguranje kvaliteta.

U cilju usklađivanja sa zakonima, predviđeno je donošenje novih podzakonskih akata koji se, prije svega, odnose na uslove koje organizatori obrazovanja odraslih moraju da ispune kako bi dobili licencu za rad, ali i revidiranje pravilnika o dokumentaciji koju vode organizatori obrazovanja odraslih.

Aktivnosti	Ciljna grupa	Nosioci aktivnosti	Indikatori	Vremenski okvir / Finansijska sredstva
Organizacija interne i ekstrne evaluacije rada organizatora obrazovanja odraslih	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih CSO	Sprovedene interne evaluacije i najmanje 5 eksternih evaluacija godišnje	2025-2029 0€
Realizacija postupka licenciranja organizatora obrazovanja odraslih u skladu sa Opštim zakonom o obrazovanju i vaspitanju	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih	MPNI	Sprovedeno licenciranje organizatora obrazovanja odraslih/broj sprovedenih postupaka licenciranja	2027-2028. 0€
Osiguranje kvaliteta u sticanju nacionalnih stručnih kvalifikacija, mikrokvalifikacija i ključnih kompetencija	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih	ICCG CSO	Sprovedeni ispiti za sticanje nacionalne stručne kvalifikacije, mikrokvalifikacije i ključne kompetencije	2025-2029. 0€
Izrada pravilnika o uslovima koje organizatori obrazovanja treba da ispune u postupku dobijanja licence za rad, kao i pravilnika o andragoškoj dokumentaciji	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih	MPNI CSO ICCG Organizatori obrazovanja odraslih	Usvojeni podzakonski akti	2025-2026. 0€
Osiguranje unosa podataka o programima obrazovanja odraslih i polaznicima/ polaznicama u informacioni sistem Ministarstva (MEIS)	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih	MPNI	Organizatori obrazovanja odraslih redovno unose podatke u MEIS	2025-2029. 0€

2.5. STVARANJE USLOVA ZA UKLJUČIVANJE CRNE GORE U PIAAC ISTRAŽIVANJE

Obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje od strateškog je značaja za razvoj savremenog društva. Samo zemlje sa razvijenim ljudskim resursima mogu svojim građanima da obezbijede visok standard života i potrebnu socijalnu uključenost. Zato je obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje u XXI vijeku postalo jedna od najvažnijih sektorskih politika u obrazovnim sistemima svih razvijenih država. Evropska unija je razvoj cjeloživotnog učenja odredila kao jedan od najvažnijih indikatora uspješnosti zemalja EU ka postizanju visoke zaposlenosti i razvijenosti njenih država. Ulaganja u obrazovanje odraslih su različita u državama EU. U Crnoj Gori ne postoji pouzdana evidencija o ulaganjima javnog i privatnog sektora u obrazovanje odraslih, niti su ista evidentirana kao posebna stavka u njihovom budžetu.

U cilju podizanja kvaliteta obrazovanja odraslih u Crnoj Gori, u narednom periodu je potrebno intenzivirati rad na uključivanju Crne Gore u PIAAC istraživanje.

PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies) je globalni program Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD) koji procjenjuje vještine i kompetencije odraslih osoba. Cilj PIAAC-a je pružiti podatke o nivoima osnovnih vještina potrebnih za život, rad i učenje u savremenom društvu.

PIAAC ispituje tri ključne oblasti:

1. **Pismenost** - Sposobnost razumijevanja i korišćenja pisanog teksta za postizanje ciljeva, razvijanje znanja i učestvovanje u društvenom životu.
2. **Numeričke vještine** - Sposobnost korišćenja matematičkih koncepata u rješavanju problema svakodnevnog života, poput upravljanja finansijama ili razumijevanja grafika i tabela.
3. **Rješavanje problema u tehnološki bogatom okruženju** - Sposobnost korišćenja digitalnih alata za pronalaženje, analiziranje i komunikaciju informacija u rješavanju problema.

Ciljevi PIAAC-a su:

1. Procjena kompetencija - analizirati nivo osnovnih vještina odraslih (16–65 godina) u različitim zemljama.
2. Povezanost s ekonomijom - utvrditi kako nivo kompetencija utiče na zapošljivost, produktivnost i zaradu.
3. Razvoj politika - pružiti podatke kreatorima politika za poboljšanje obrazovnih programa i tržišta rada.

PIAAC koristi upitnike i testove za procjenu kompetencija odraslih, uključujući pitanja o njihovim vještinama, obrazovanju, radnom iskustvu i svakodnevnim aktivnostima.

Rezultati PIAAC-a pomažu u identifikaciji nivoa pismenosti i numeričkih vještina u populaciji, analizi uticaja obrazovanja i obuka na tržište rada, razumijevanju socijalne i ekonomske nejednakosti.

Ako bi Crna Gora učestvovala u PIAAC-u, dobijeni podaci mogli bi poboljšati obrazovne politike identifikacijom slabosti u obrazovanju odraslih i osnovnim vještinama, podržati ekonomski razvoj omogućavanjem bolje obuke radne snage prema potrebama tržišta, promovisati cjeloživotno učenje kroz jačanje programa opismenjavanja, stručne prekvalifikacije i digitalne edukacije.

PIAAC predstavlja značajan alat za razumijevanje kompetencija odraslih i njihovu povezanost s ekonomijom i društvom. Njegova primjena u Crnoj Gori mogla bi značajno doprinijeti razvoju obrazovnih i radnih politika.

Aktivnosti	Ciljna grupa	Nosioci aktivnosti i partnerske institucije	Indikatori	Vremenski okvir / Finansijska sredstva
Promotivne aktivnosti u stručnoj javnosti o značaju učešća Crne Gore u PIAAC istraživanju	Predstavnici/ Predstavnice stručne javnosti	CSO/ MPNI ICCG	Organizovana najmanje 2 okrugla stola godišnje	2025-2030 0€
Aktivnosti na učlanjenju u PIAAC	Licencirani organizatori obrazovanja odraslih Institucije	ICCG MPNI	Realizovane aktivnosti na ispunjenju uslova za učlanjenje Crne Gore u PIAAC	2025-2029 640.000€

3. DETALJNA RAZRADA I PRAĆENJE REALIZACIJE CILJEVA PLANA OBRAZOVANJA ODRASLIH

Na osnovu Plana obrazovanja odraslih, u skladu sa članom 34 Zakona o obrazovanju odraslih, priprema se Godišnji plan obrazovanja odraslih u kojem se detaljno razrađuju oblasti obrazovanja odraslih i aktivnosti koje se raspoređuju na jedinice lokalne samouprave. U Godišnjem planu se navode aktivnosti, nosioci aktivnosti i potrebna sredstva za njihovo ostvarivanje.

Praćenje realizacije Plana obrazovanja odraslih odnosno Godišnjeg plana, vrši Centar za stručno obrazovanje u saradnji sa institucijama i organizacijama koje su nosioci aktivnosti. Centar za stručno obrazovanje priprema Izveštaj o realizovanim aktivnostima i broju polaznika na godišnjem nivou i dostavlja ga Ministarstvu prosvjete, nauke i inovacija za svaku prethodnu godinu do 31. marta naredne.

**Ministarstvo
prosvjete, nauke
i inovacija**